

DOI: 10.5281/zenodo.22801277 · UDC: 613.6(478)

ASPECTE ACTUALE ALE SUPRAVEGHERII SĂNĂTĂȚII OCUPAȚIONALE A LUCRĂTORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

CURRENT ASPECTS OF OCCUPATIONAL HEALTH SURVEILLANCE OF WORKERS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Svetlana Gherciu-Tutuescu¹, Nicolae Lungu¹, Iurie Pînzaru¹, Raisa Deleu², Victor Meșina²

¹ Direcția Supravegherea sănătății în relație cu mediul, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Chișinău, Republica Moldova

² Disciplina de Igienă, Departamentul Medicină Preventivă, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Chișinău, Republica Moldova

REZUMAT

Obiective. Evaluarea stării de sănătate a lucrătorilor din Republica Moldova prin analiza rezultatelor supravegherii medicale și a expunerii la factorii de risc profesional.

Materiale și metode. A fost realizat un studiu socio-igienic retrospectiv, bazat pe analiza datelor statistice agregate privind supravegherea sănătății lucrătorilor din Republica Moldova în perioada 2023–2025. Au fost utilizate datele formularului statistic nr. 18-săn, datele Biroului Național de Statistică și informațiile privind monitorizarea factorilor de risc profesional. Analiza a inclus valori absolute, ponderi relative (%), rate și indicatori de dinamică.

Rezultate. În anul 2025, 10 171 de lucrători au fost examinați medical la angajare, dintre care 99,2% au fost admiși în câmpul muncii. Examenele medicale periodice au cuprins 76 699 de persoane, reprezentând 9,9% din populația ocupată, iar 98,2% dintre persoanele examinate au fost declarate apte. În același an nu a fost declarat niciun caz de boală profesională în cadrul examenelor medicale periodice. Din 8 420 de obiective și 44 719 locuri de muncă investigate pentru factorii profesionali, 462 de obiective (5,4%) și 3 371 de locuri de muncă (7,5%) au fost neconforme.

Concluzii. Datele evidențiază o acoperire redusă a populației ocupate prin examene medicale periodice și persistența neconformităților privind factorii de risc profesional. Discrepanța dintre morbiditatea generală și numărul foarte redus al bolilor profesionale raportate poate sugera existența subdiagnosticării și/sau subraportării patologiei profesionale și susține necesitatea consolidării sistemului de supraveghere a sănătății ocupaționale.

Cuvinte-cheie: sănătate ocupațională, examene medicale periodice, morbiditate profesională, factori de risc profesional

ABSTRACT

Objectives. To assess the health status of workers in the Republic of Moldova by analyzing the results of medical surveillance and exposure to occupational risk factors.

Materials and methods. A retrospective socio-hygienic study was conducted using aggregated statistical data on occupational health surveillance in the Republic of Moldova during 2023–2025. Data sources included statistical form No. 18-săn, data from the National Bureau of Statistics, and information on monitoring occupational risk factors. The analysis included absolute values, relative proportions (%), rates, and dynamic indicators.

Results. In 2025, 10,171 workers underwent pre-employment medical examinations, of whom 99.2% were declared fit for work. Periodic medical examinations covered 76,699 persons, representing 9.9% of the employed population, and 98.2% of those examined were declared fit for work. No occupational disease was reported during periodic medical examinations in 2025. Of 8,420 facilities and 44,719 workplaces investigated for occupational factors, 462 facilities (5.4%) and 3,371 workplaces (7.5%) were found non-compliant.

Conclusions. The findings indicate limited coverage of the employed population by periodic medical examinations and persistent non-compliance related to occupational risk factors. The discrepancy between general morbidity and the very low number of reported occupational diseases may suggest underdiagnosis and/or underreporting of occupational pathology and supports the need to strengthen the occupational health surveillance system.

Keywords: occupational health, periodic medical examinations, occupational morbidity, occupational risk factors

Introducere

În Republica Moldova, la etapa actuală, o parte considerabilă a populației a devenit economic activă, inițiind propriile afaceri. Procesele tehnologice aplicate în unitățile economice se extind de la utilaje învechite până la tehnologii performante de ultimă oră. În acest context, activitatea profesională a muncitorilor deseori este însoțită de expunerea la acțiunea factorilor nocivi și nefavorabili, generați atât de procesul de muncă cât și de factorii ocupaționali. Cel mai frecvent expunerile profesionale la acțiunea diferitor factori induc modificări în starea de sănătate a salariaților, care se manifestă prin niveluri sporite ale morbidității cu incapacitate temporară de muncă, boli profesionale [1].

Monitorizarea factorilor de risc la locul de muncă și a stării de sănătate a lucrătorilor în relație cu munca constituie fundamentele esențiale pentru fortificarea și promovarea sănătății populației ocupate, prin dezvoltarea măsurilor de prevenție primară a bolilor profesionale [1,2]. Totodată, condițiile de muncă și depistarea maladiilor cronice în urma examenelor medicale obligatorii nu reflectă tabloul real al calității vieții angajaților din economia națională. Deficitul de medici specialiști în medicina muncii contribuie la subdiagnosticarea bolilor profesionale, limitând capacitatea sistemului de sănătate de a identifica și confirma aceste afecțiuni.

Scopul acestui articol a fost evaluarea stării de sănătate a lucrătorilor din Republica Moldova prin analiza rezultatelor supravegherii medicale și a expunerii la factorii de risc profesional în perioada 2023–2025.

Materiale și metode

A fost realizat un studiu socio-igienic retrospectiv, bazat pe analiza datelor statistice privind starea de sănătate a populației ocupate și supravegherea sănătății lucrătorilor din Republica Moldova în perioada 2023–2025. Sursele de date au inclus rapoartele statistice privind supravegherea și controlul de stat al sănătății publice (formularul nr. 18-sân), datele Biroului Național de Statistică privind populația ocupată și morbiditatea populației, precum și informațiile

privind monitorizarea factorilor de risc profesional din mediul ocupațional.

În cadrul studiului au fost analizați indicatorii referitori la numărul lucrătorilor supuși examenelor medicale la angajare, periodice și la reluarea activității, ponderea persoanelor admise în câmpul muncii, dinamica morbidității profesionale, nivelul morbidității generale a populației și rezultatele evaluării factorilor de risc profesional la locurile de muncă.

Prelucrarea datelor a fost realizată prin metode de analiză statistică descriptivă. Au fost calculate valori absolute, ponderi relative (%), rate și indicatori de dinamică pentru aprecierea tendințelor în perioada analizată. Rezultatele au fost prezentate sub formă de tabele, figuri și descrieri analitice.

Rezultate

Supravegherea stării de sănătate a lucrătorilor are ca scop evidențierea principalelor rezultate, tendințe și aspecte critice identificate în procesul de monitorizare. Astfel examenul medical la angajare vizează mai multe aspecte: evaluarea stării de sănătate a lucrătorului până la momentul angajării în muncă; determinarea

aptitudinii pentru postul vizat, în raport cu factorii de risc profesional; identificarea, suspectarea și/sau diagnosticarea bolilor profesionale dobândite anterior [3, 4].

Acestui tip de examen medical sunt supuse toate persoanele care urmează a fi angajate, care își schimbă locul de muncă sau sunt transferate la alte locuri de muncă sau alte activități (în cadrul aceleiași unități economice). Pe parcursul anului 2025 au beneficiat de examene medicale la angajare 10171 lucrători, dintre care 99,2 % admiși (comparativ 11539 examinați dintre care 97,4% admiși în 2024, respectiv 12797 examinați, dintre care 97,5 % admiși la muncă în 2023). Ca urmare se observă o scădere atât a numărului de angajați examinați cât și admiși în 2025 comparativ cu 2024 (Figura 1). Unii din factorii cauzali care au dus la scăderea numărului de salariați examinați și admiși în cadrul examenului medical la angajare au fost reducerea numărului de companii, migrația populației apte de muncă peste hotarele țării sau chiar neglijarea organizării examenului medical.

Conform datelor Biroului Național de Statistică, în

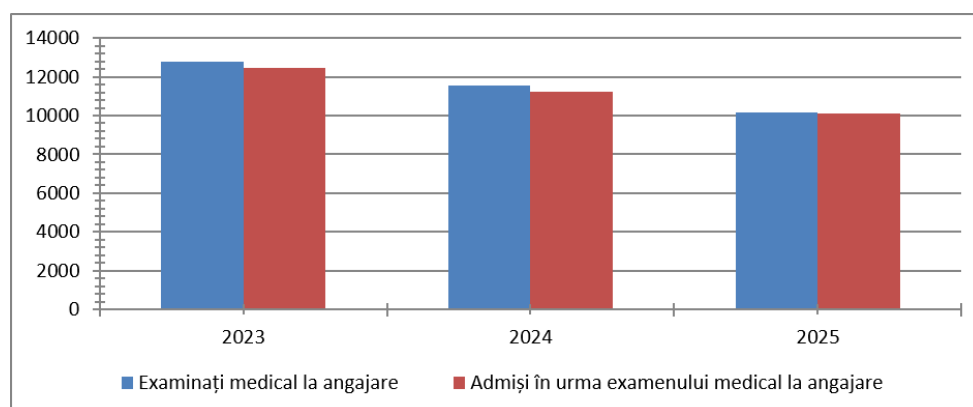

Figura 1. Numărul total de lucrători examinați la angajare și admiși în câmpul muncii, 2023-2025, abs

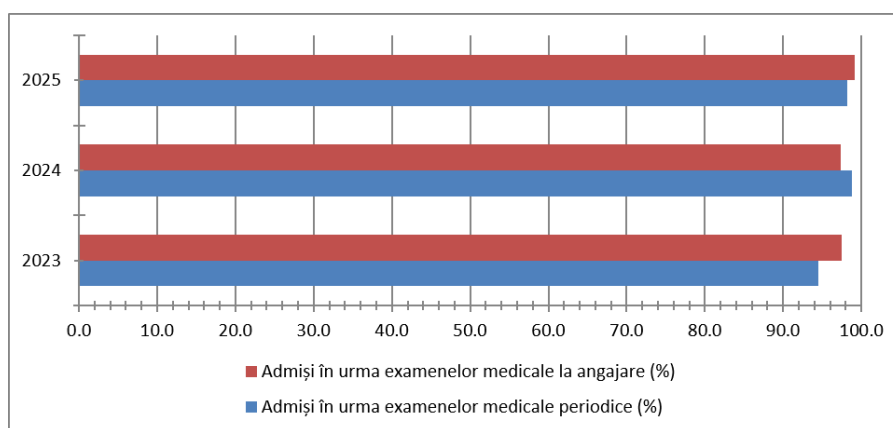

Figura 2. Ponderea persoanelor admise la muncă în urma examenelor medicale la angajare și periodice, 2023-2025

anul 2025 numărul total al populației ocupate în ramurile economiei naționale a constituit 774 000 de persoane. Astfel, conform datelor prezentate în Raportul statistic privind supravegherea și controlul de stat a sănătății publice în raion, municipiu (f.18-săn) pentru aceeași perioadă, numărul de lucrători examinați pentru examenele medicale periodice a constituit 76 699 persoane sau 9,9% din populația ocupată, dintre care admiși au fost 75 347 persoane sau 98,2 % din lucrătorii care au efectuat examenul medical periodic [5]. În anul 2024 numărul total al populației ocupate în ramurile economiei naționale a constituit 853 900 dintre care examinați doar 79 512 persoane sau 9,3% din populația ocupată și admiși au fost 78 556 persoane sau 98,8 % din lucrătorii care au efectuat examenul medical periodic iar în 2023 numărul total al populației ocupate a constituit 886 900 dintre care doar 90 253 (10,2%) examinați, și 94,5 % admiși în câmpul muncii (Figura 2).

Supravegherea în dinamică a stării de sănătate a lucrătorilor, depistarea la o etapă precoce a maladiilor care pot constitui contraindicații pentru continuarea activității la locul de muncă cât și diagnosticarea în stadii incipiente a bolilor profesionale și celor legate de profesie, are loc în timpul efectuării examenului medical periodic. Frecvența examenelor medicale periodice este determinată de prezența factorilor profesionali la care persoana este expusă în timpul activității. Important de menționat că fiecare angajator este obligat prin legislația națională anual să asigure organizarea și efectuarea supravegherii medicale a lucrătorilor expuși factorilor de risc profesional.

În vederea confirmării aptitudinii lucrătorului pentru exercitarea funcției deținute anterior se efectuează examenul medical la reluarea activității. Acest tip de examen are loc după întreruperea activității pe o perioadă de cel puțin o lună din motive de sănătate, sau de cel puțin 6 luni din alte motive, în scop de a verifica dacă starea de sănătate a lucrătorului îi permite reluarea în condiții de siguranță la un alt loc de muncă în domeniul profesional. În anul de referință 1140 de lucrători au fost examinați medical la reluarea activității, respectiv 1139 de lucrători au fost admiși în câmpul muncii, o identificare în acest sens constă în lipsa organizării examenului respectiv pentru angajații care au absentat o perioadă de timp mai

mică de 6 luni (fie în urma unui concediu medical, concediu de îngrijire a copilului, concediu fără plată sau alte tipuri de absențe temporare).

O importanță majoră la nivel național revine indicatorilor privind morbiditatea profesională. Deși statisticile oficiale indică o descreștere continuă a numărului de cazuri de boli profesionale în Republica Moldova, această tendință nu reflectă o îmbunătățire reală a condițiilor de muncă sau a sănătății lucrătorilor. Dimpotrivă, această situație scoate în evidență un șir de probleme actuale, precum: diagnosticarea și raportarea insuficientă a maladiilor profesionale și maladiilor legate de profesie; lipsa monitorizării eficiente, frica de raportare din partea angajaților, adresarea de regulă în stadii tardive ale bolii, cu grad avansat de pierdere a aptitudinii de muncă profesională care impune stabilirea gradului de dizabilitate.

Un alt aspect critic în acest sens revine numărului redus de medici în medicina muncii, actualmente în țară activează 4 medici formați prin rezidențiat și circa 30 cu competențe în medicina muncii. În acest context, remarcăm

faptul că în anul 2025, în timpul efectuării examenului medical periodic conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 1079/2023 nu a fost declarat niciun caz de boală profesională. Remarcabil este faptul că, în marea majoritate aceste cazuri se depistează doar în timpul adresării lucrătorului după asistență medicală primară sau specializată (Figura 3)

În procesul de evaluare a impactului bolilor profesionale asupra sănătății populației ocupate, este importantă examinarea tendințelor generale ale stării de sănătate a populației [6]. Analiza indicatorilor de morbiditate permite aprecierea indirectă a potențialului volum de afecțiuni asociate condițiilor de muncă și identificarea eventualelor discrepanțe dintre nivelul real al îmbolnăvirilor și numărul cazurilor de boli profesionale diagnosticate și raportate oficial (Figura 4).

Datele analizate evidențiază menținerea unui nivel înalt al morbidității populației pe parcursul perioadei evaluate, atât prin prisma prevalenței, cât și a incidenței bolilor. În acest context, numărul extrem de redus al cazurilor de boli profesionale diagnosticate nu reflectă în mod adecvat riscurile existente în mediul ocupațional și nu poate fi considerat proporțional cu povara generală a îmbolnăvirilor în rândul

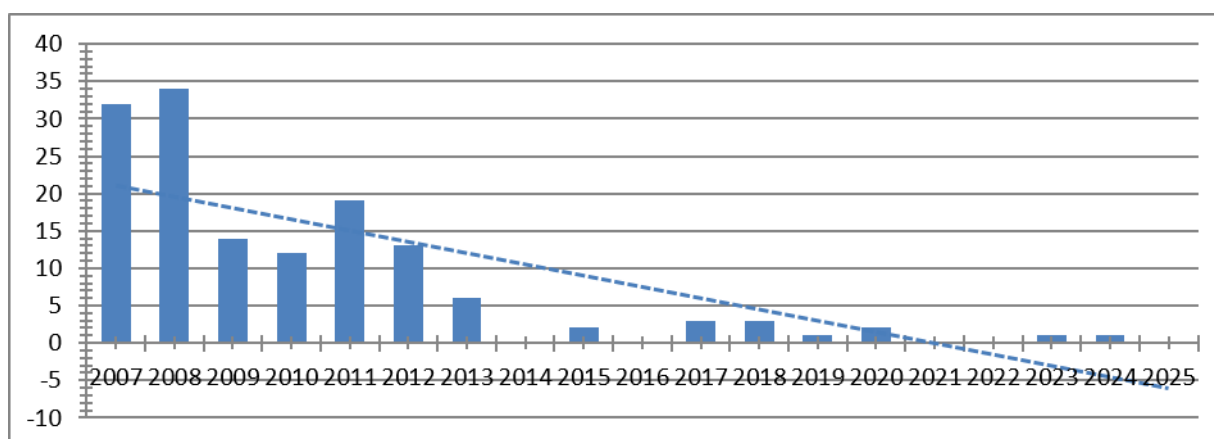

Figura 3. Dinamica morbidității prin boli profesionale în Republica Moldova în anii 2007–2025, cazuri absolute.

**Sursa: Agenția Națională pentru Sănătate Publică (ANSP). Rapoartele naționale privind supravegherea de stat a sănătății publice în Republica Moldova, arhiva ANSP, 2007–2025.*

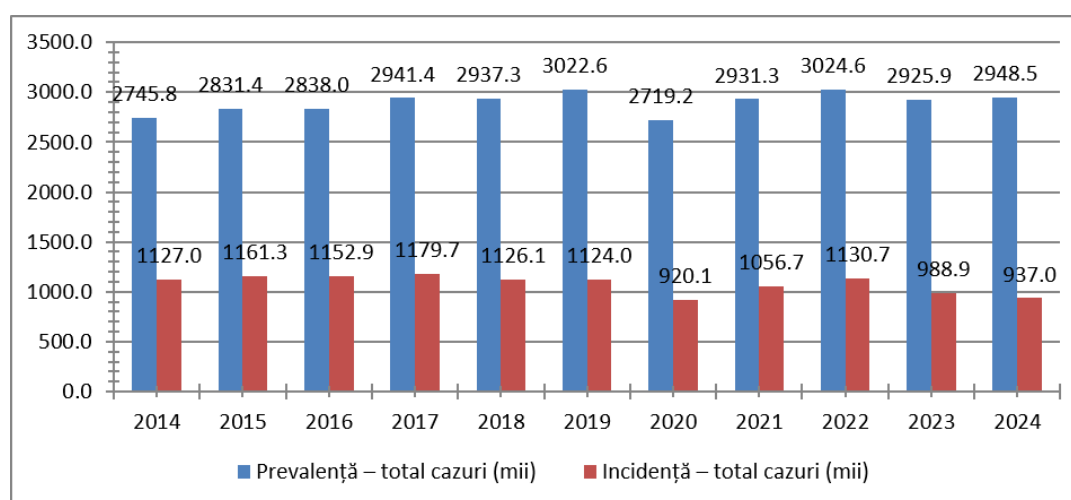

Figura 4. Dinamica morbidității generale a populației Republicii Moldova în anii 2014–2024, mii cazuri.

populației active. Această situație poate sugera existența unui fenomen de subdiagnosticare și subraportare a bolilor profesionale, o parte dintre afecțiunile asociate expunerilor ocupaționale fiind încadrate și înregistrate drept boli generale. Nerecunoașterea originii profesionale a acestor afecțiuni are consecințe atât asupra persoanei afectate, prin limitarea accesului la măsuri specifice de protecție și compensare, cât și asupra sistemului de sănătate ocupațională, deoarece factorii ocupaționali care au contribuit la apariția bolii rămân neinvestigați și necontrolați. În lipsa identificării și investigării cauzelor ocupaționale ale îmbolnăvirilor, expunerile nocive persistă, ceea ce conduce la menținerea și extinderea riscului de apariție a unor cazuri similare în rândul altor lucrători expuși. Astfel, bolile profesionale nediagnosticate nu reprezintă doar o problemă individuală de sănătate, dar și un indicator al unor riscuri ocupaționale insuficient controlate, cu impact asupra sănătății colective a populației ocupate.

O altă dimensiune importantă a acestui domeniu îl reprezintă identificarea și evaluarea factorilor de risc la locul de muncă, o atribuție ce revine nemijlocit angajatorilor. Respectiv, se înregistrează un număr mic de lucrători ce pot fi sau sunt supuși factorilor de risc profesionali ceea ce ne

indică că supravegherea stării de sănătate a lucrătorilor este incompletă. Pe parcursul anului 2025, Agenția Națională pentru Sănătate Publică a efectuat investigarea a 350 locuri de muncă, la substanțe chimice și pulberi, zgomot – 3185 locuri de muncă, iradiație neionizantă - 559, iluminat - 18862 și parametrii microclimatici - 21763, (tabelul 1).

Prin urmare, datele arată că din numărul total de obiective investigate, 462 de obiective (5,4%) și 3371 de locuri de muncă (7,5%) au fost constatate ca fiind neconforme, ceea ce indică faptul că expunerea la factorii profesionali de risc depășește limitele valorilor admisibile sau nu se respectă prevederile cerințelor sanitare în vigoare. Parametrii microclimatici și de iluminare au fost domeniile cu cele mai semnificative neconformități în mediul de muncă.

Discuții

Rezultatele studiului evidențiază existența unor provocări importante în domeniul supravegherii sănătății lucrătorilor din Republica Moldova. Deși examenele medicale profilactice reprezintă principalul instrument de monitorizare a stării de sănătate a populației ocupate, numărul persoanelor examinate

Tabelul 1. Numărul de obiective și al locurilor de muncă investigate pentru factorii profesionali din mediul ocupațional, 2024–2025

Denumirea factorului profesional	2024				2025			
	Nr. de obiective		Nr. locurilor de muncă		Nr. de obiective		Nr. locurilor de muncă	
	total	neconforme	total	neconforme	total	neconforme	total	neconforme
Zgomot	499	32	1829	152	999	60	3185	159
Vibrație	6	1	24	9	-	-	-	-
Microclimă	3116	121	21274	701	3750	139	21763	1432
Iluminat	3201	256	20558	1375	3460	199	18862	1405
Iradieri neionizante	9	4	110	23	120	64	559	372
Radiații ionizante	-	-	-	-	-	-	-	-
Substanțe chimice și pulbere	357	13	2870	25	91	-	350	3
TOTAL	7188	427	46665	2285	8420	462	44719	3371

anual rămâne redus în raport cu numărul total al populației ocupate. Această situație limitează capacitatea

sistemului de a identifica precoce afecțiunile asociate activității profesionale și de a implementa măsuri eficiente de prevenire.

Un aspect deosebit de important îl constituie discrepanța dintre nivelul înalt al morbidității generale și numărul extrem de redus al cazurilor de boli profesionale diagnosticate și raportate. În condițiile în care monitorizarea factorilor de risc profesional relevă existența unui număr semnificativ de neconformități la locurile de muncă, iar expunerea lucrătorilor la diverși factori nocivi persistă, numărul redus al bolilor profesionale nu poate fi interpretat drept o diminuare reală a impactului factorilor ocupaționali asupra sănătății.

Datele analizate sugerează existența unui fenomen de subdiagnosticare și subraportare a bolilor profesionale, determinat de mai mulți factori, inclusiv accesul limitat la servicii specializate de medicina muncii, insuficiența specialiștilor în domeniu, adresarea tardivă a lucrătorilor pentru asistență medicală și dificultățile de stabilire a relației cauzale dintre boală și expunerea profesională. În aceste condiții, o parte dintre afecțiunile asociate activității profesionale pot fi înregistrate și tratate ca boli generale, fără investigarea componentelor ocupaționale.

Totodată, lipsa identificării caracterului profesional al unor afecțiuni are implicații care depășesc nivelul individual. Nerecunoașterea relației dintre boală și condițiile de muncă împiedică aplicarea măsurilor corective necesare la locul de muncă și favorizează menținerea expunerii altor lucrători la aceiași factori de risc. Astfel, bolile profesionale nediagnosticate reprezintă nu doar o problemă de sănătate individuală, dar și un indicator al insuficienței mecanismelor de prevenire și control al riscurilor ocupaționale.

În acest context, consolidarea sistemului de sănătate ocupațională, extinderea acoperirii examenelor medicale

profilactice, dezvoltarea resurselor umane în medicina muncii și perfecționarea mecanismelor de diagnostic și raportare a bolilor profesionale reprezintă direcții prioritare pentru îmbunătățirea protecției sănătății populației ocupate.

Concluzii

1. Acoperirea populației ocupate prin examene medicale periodice rămâne redusă, fiind examinați anual aproximativ 9–10% din totalul persoanelor ocupate în câmpul muncii, ceea ce limitează capacitatea sistemului de a identifica precoce afecțiunile asociate activității profesionale.

2. Capacitatea sistemului de supraveghere a sănătății ocupaționale este afectată de insuficiența specialiștilor în medicina muncii, fapt care reduce posibilitățile de monitorizare, diagnosticare și evaluare a impactului factorilor de risc profesional asupra sănătății lucrătorilor.

3. Discrepanța dintre nivelul ridicat al morbidității generale a populației și numărul extrem de redus al cazurilor de boli profesionale diagnosticate sugerează existența unui fenomen de subdiagnosticare și subraportare a patologiei profesionale în Republica Moldova.

4. Persistența neconformităților identificate la locurile de muncă, concomitent cu numărul redus al bolilor profesionale raportate, evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor de supraveghere a sănătății lucrătorilor și a sistemului de diagnostic, cercetare și raportare a bolilor profesionale.

5. Îmbunătățirea serviciilor de sănătate ocupațională, dezvoltarea resurselor umane în medicina muncii și creșterea acoperirii lucrătorilor prin examene medicale profilactice reprezintă măsuri esențiale pentru prevenirea bolilor profesionale și protejarea sănătății populației ocupate.

Bibliografie

1. Beaumont N. Evaluation des risques professionnels: pluridisciplinarité au service des entreprises. Archives de Maladies Professionnelles et de médecine du travail, nr. 45, 2004, Paris, Masson p 187-194.
 2. Consiliul Comunităților Europene. Directiva Consiliului 89/391/CEE din 12 iunie 1989 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă.
 3. Friptuleac Gr., Meșina V. Sănătatea și factorii ocupaționali. Chișinău 2006, Școala Management în Sănătate Publică, 2006.
 4. Deleu, R., Pînzaru, Iu., Cherciu Tutuescu, S., Cheptea, D., Meșina, V. (2020). Qualitative and quantitative assessment of employees' status of health: problems and possible ways to resolve. Arta Medica, 77(4), 49-54. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4174181>
 5. Raportul statistic privind supravegherea și controlul de stat a sănătății publice în raion, municipiu (f.18-săn) în perioada 2023-2025.
 6. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Morbiditatea populației pe principalele clase de boli, 2014-2024. Statistica socială, compartimentul „Ocrotirea sănătății – Morbiditatea populației”. Chișinău, Republica Moldova.
-

Recepționat – 01.08.2026, Acceptat pentru publicare – 16.09.2026

Autor corespondent: Svetlana Gherciu-Tutuescu, svetlana.gherciu@ansp.gov.md

Declarația de conflict de interese: Autorii declară că nu există conflicte de interese.

Declarația de finanțare: Studiul nu a beneficiat de finanțare externă specifică.

Declarația de etică: Studiul s-a bazat exclusiv pe analiza retrospectivă a datelor statistice și administrative agregate, fără utilizarea datelor individuale identificabile ale lucrătorilor; în aceste condiții, studiul nu a necesitat aprobarea unui comitet de etică.

Contribuția autorilor: Svetlana Gherciu-Tutuescu – conceperea studiului, colectarea și analiza datelor, redactarea primei versiuni a manuscrisului; Nicolae Lungu – conceperea studiului, colectarea și analiza datelor, redactarea primei versiuni a manuscrisului; Iurie Pînzaru – revizuirea critică a manuscrisului; Raisa Deleu – conceperea studiului și revizuirea critică a manuscrisului; Victor Meșina – redactarea primei versiuni a manuscrisului. Toți autorii au aprobat versiunea finală și își asumă responsabilitatea pentru conținut.

Citare: Gherciu-Tutuescu S, Lungu N, Pînzaru I, Deleu R, Meșina V. Aspecte actuale ale supravegherii sănătății ocupaționale a lucrătorilor din Republica Moldova [Current aspects of occupational health surveillance of workers in the Republic of Moldova]. Arta Medica. 2026;100(3):e2026339. doi: 10.5281/zenodo.22801277